

Adroddiad i'r	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad y cyfarfod	19 Ionawr 2023
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cynghorydd Win Mullen-James (Aelod Arweiniol Datblygu Lleol a Chynllunio)
Pennaeth Gwasanaeth	Emlyn Jones (Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaethau Cefn Gwlad)
Awdur yr Adroddiad	Glesni Owen (Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd)
Teitl	Camdriniaeth o Gŵn

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. I edrych ar faint o werthiannau cyfreithiol ac anghyfreithlon o gŵn o fewn Sir Ddinbych (yn arbennig yn ystod pandemig COVID-19) - gan gynnwys nifer o gwynion a ddaeth i law, wedi'u harchwilio a'u cadarnhau, a sut mae gwahanol asiantaethau yn gweithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael ag unrhyw broblemau a riportwyd.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. I benderfynu a oes angen cryfhau neu wella perthnasau gwaith er mwyn delio ag unrhyw broblemau neu atal problemau yn y dyfodol mewn perthynas â'r mater hwn, gyda'r bwriad o gefnogi hyfywedd masnachwyr trwyddedig i weithredu hyn gan leihau dioddefaint i'r anifeiliaid.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod yr Aelodau yn trafod cynnwys yr adroddiad ac yn darparu adborth a sylwadau ar ei gynnwys.

4. Manylion yr Adroddiad

Cefndir

- 4.1. Cymrodd Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014 ('y Rheoliadau') le'r Ddeddf Bridio Cŵn 1973 yng Nghymru ac mae'n darparu trwydded gan Awdurdodau Lleol (ALI) i unigolion sydd yn rhan o fridio cŵn. Cyflwynodd y Rheoliadau newydd feini prawf mwy caeth i sefydliadau bridio a sefydlwyd bod cymhareb gofalwr a chi yn gorfod bod o leiaf un aelod o staff llawn amser i 20 o gŵn oedd yn oedolion. Y rheoliadau oedd y cyntaf o'r fath yn y DU, ac er bod gan nifer o sefydliadau ac elusennau lles wahanol safbwyntiau ar gynnwys y rheoliadau, roeddynt yn cael eu croesawu'n eang. Ers cyflwyno'r rheoliad, mae pryderon parhaus ynghylch y safonau mewn rhai eiddo trwyddedig yng Nghymru, a'r adnoddau ac arbenigedd sydd ar gael o fewn Awdurdodau Lleol i fynd i'r afael â'r problemau hyn.
- 4.2. Yna ym mis Medi 2021, daeth Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Ymwneud ag Anifeiliaid) (Cymru) 2021 i rym. Mae'r Rheoliadau hyn wedi newid y trefniadau trwyddedu ar gyfer gwerthiant o anifeiliaid fel anifeiliaid anwes yng Nghymru, sydd yn cynnwys gwaharddiad o werthiant trydydd parti masnachol o gŵn a chathod bach. Mae gwneud y gorau o safonau lles ar draws Cymru yn flaenoriaeth a bwriad y Rheoliadau newydd yw hyrwyddo bridio cyfrifol a sicrhau bod cŵn a chathod bach yn cael eu bridio mewn amodau addas.
- 4.3. Fel rhan o ymrwmiadau Llywodraeth Cymru (LIG) yn y Cynllun Lles Anifeiliaid Cymru 2021-26, sefydlwyd prosiect a ariennir gan LIG sef Prosiect Gorfodaeth Awdurdod Lleol i gefnogi awdurdodau lleol gyda hyfforddiant a gwaith gorfodi. Sefydlodd y prosiect Tîm Cenedlaethol o Swyddogion Trwyddedu Anifeiliaid sydd yn gweithio yn genedlaethol i fynd i'r afael â bridwyr anghyfreithlon a heb drwyddedi, a chefnogi awdurdodau lleol gyda'u hymchwiliad. Mae rhagor o wybodaeth ynghylch sut mae'r prosiect hwn yn cefnogi awdurdodau lleol wedi'i amlinellu yn **Atodiad 1**.

Sefyllfa Gyfredol Sir Ddinbych

- 4.4. Ar hyn o bryd mae gennym 13 o fridwyr cŵn trwyddedig wedi'u lleoli ar draws y Sir. Mae trwyddedau yn cael eu hadnewyddu yn flynyddol sydd yn cynnwys

ymweliad gan ein Swyddog Lles Anifeiliaid a Milfeddyg, sydd wedi'i gyflogi gan yr awdurdod a gyda phrofiad helaeth yn y maes gwaith hwn. Mae gennym safonau uchel o gydymffurfiaeth gydag amodau trwyddedu. Mae ein Deiliaid Trwydded yn gweithio'n agos gyda'n Swyddogion os ydynt eisiau unrhyw gyngor neu arweiniad.

- 4.5. Nid yw cwynion gan yr awdurdod o fridwyr heb drwydded/ anghyfreithlon yn sylweddol. Os ydym yn amau bod rhywun yn bridio, byddant yn cael llythyr a ffurflen gais gennym yn gofyn iddynt wneud cais fel y gellir gwneud asesiad i sicrhau eu bod yn gallu cydymffurfio â'r Amodau Trwyddedu cyfredol.
- 4.6. Rydym yn ymchwilio ar hyn o bryd nifer fechan o fridwyr heb drwydded posibl ac wedi gwneud cais gan y Tîm Cenedlaethol Trwyddedu Anifeiliaid oherwydd bod ein hadnoddau'n brin o fewn ein Gwasanaeth i gyflawni ymchwiliadau helaeth.

Cŵn Crwydr a Chanolfannau Achub

- 4.7. Yn ystod y pandemig roedd gostyngiad sylweddol mewn ymholiadau am gŵn crwydr i'r Gwasanaeth Warden Cŵn fel yr amlinellir yn y Tabl isod, fodd bynnag rydym eisoes yn gweld cynnydd yn yr ymholiadau i'r Gwasanaeth yn ystod 2022 gyda 52% o'r ymholiadau hynny yn ddiweddarach yn y flwyddyn.

	2018	2019	2020	2021	2022
Warden Ci - Cais am Wasanaeth	296	286	159	140	176

Data yn gywir ar 16/12/2022

- 4.8 Cysylltwyd â dwy Ganolfan Achub Elusennol i gael clywed am brofiadau am effaith y pandemig ar eu Gwasanaeth. Ni wnaeth un elusen ymateb, ond mi wnaeth North Clwyd Animal Rescue (NCAR) ein cynelau awdurdodedig i'r Gwasanaeth Warden Cŵn ddarparu gwybodaeth ddefnyddiol. Mae manylion o'u hymateb i'w gweld yn **Atodiad 2**.
- 4.9 Roedd gwybodaeth gan NCAR a'n Gwasanaeth Warden Cŵn ein hunain yn dangos bod gostyngiad sylweddol mewn cŵn crwydr a chŵn yn cael eu rhoi yn ystod y pandemig. Fodd bynnag, mae dangosydd amlwg bod y ffigurau hyn yn cynyddu i'r lefelau cyn y pandemig.

4.10 Mae NCAR wedi cadarnhau bod ganddynt dros 400 o gŵn ar y rhestr aros yn aros i gael eu trosglwyddo, dyma'r nifer uchaf ers cyn y pandemig. Roedd y rhestr aros cyn y pandemig gyda thua 100 o gŵn.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Themâu Corfforaethol?

5.1. Cymunedau Cryf: Mae'r Cyngor yn gweithio gyda phobl a chymunedau i adeiladu annibyniaeth a gwydnwch ; - Os yw pobl yn dewis prynu ci ar gyfer cwmnïaeth ac annibyniaeth a all eu cefnogi i fyw yn eu cartrefi eu hunain am hirach, a'u caniatáu i fwynhau'r cefn gwlad gyda chwmni ci. Maent yn gwybod bod y cŵn hyn wedi dod gan fridiwr gydag enw da gyda'r holl wiriadau iechyd angenrheidiol mewn lle, sydd yn lleihau'r costau diangen ac ymweliadau i'r milfeddyg oherwydd anifail nad yw'n iach.

5.2. Bod y sefydliad trwyddedu gofynnol yn cydymffurfio â'r safonau trwyddedu ac unrhyw ofynion cynllunio, i beidio ag achosi unrhyw niwsans sŵn nag arogl i'r cymdogion gerllaw.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Bydd y costau yn cael eu cadw o fewn y cyllidebau gwasanaeth cyfredol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Nid oedd angen Asesiad o'r Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Nid yw hwn wedi bod yn destun proses ymgynghori; fodd bynnag cysylltwyd ag elusennau Achub Anifeiliaid a gofynnwyd am sylw ynghylch effaith posibl y pandemig ar eu helusennau. Mae'r wybodaeth a dadansoddiad o'u hymatebion wedi cael eu hamlinellu yn **Atodiad 2**.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Nid oes goblygiad ariannol uniongyrchol i'r adroddiad hwn, gydag unrhyw gostau a nodwyd yn 6.1 yn cael eu cynnwys o fewn y cyllidebau cyfredol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

- 10.1. Byddai'r data cyfredol yn awgrymu bod y gwasanaethau a ddarperir gan y Gwasanaeth Warden Cŵn yn dychwelyd o bosib i'r lefelau cyn y pandemig ac felly bydd y gallu i gyflawni'r gwaith mewn perthynas â bridwyr cŵn anghyfreithlon yn cael ei effeithio. Bydd adnoddau Tîm Cenedlaethol yn amhrisiadwy ar gyfer yr awdurdod i gefnogi unrhyw ymchwiliadau yn y dyfodol.
- 10.2. Mae ein canfyddiadau yn dod i gasgliad bod tystiolaeth gyfredol yn awgrymu bod y nifer o fridwyr heb drwydded yn isel yn y Sir. O'r rheiny sydd yn adnabyddus, byddwn yn gweithio gyda'n tîm Cenedlaethol i ymchwilio bridwyr anghyfreithlon posibl.
- 10.3. Nid ydym yn ymwybodol bod y pandemig wedi cael effaith ar fridio anghyfreithlon yn y Sir, fodd bynnag fel y gwelir o'r dystiolaeth yn Atodiad 2, mae problem gynyddol gyda chŵn sydd angen cartrefi newydd sydd yn amlwg yn rhoi pwysau cynyddol ar yr elusennau hynny.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

- 11.1. Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014
- 11.2. Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwydded Gweithgareddau sy'n Ymwneud ag Anifeiliaid (Cymru) 2021
- 11.3. Mae pwerau'r Pwyllgor Craffu mewn perthynas â'r mater hwn wedi'u pennu yn Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 7 o Gyfansoddiad y Cyngor.